

Paul
CORINTH
ep Tuptsiwni'yunqamuy amumi
mohti Pēniata

¹ Nu' Paul, God tunatyayat ahpiy Jesus Christ ayaatnihqey aw wánwayniwhqa it penta, itahtupkoy Sosthenes ámuma. ² Itam Corinth ep God aw tōnawtaqamuy, Jesus Christ ahpiy sutsvoy oyiwyunqamuy, put sinomatniqey ōviy wánwayniwyaqamuy ōqalanta, pu sohsokmuy sohsovik Jesus Christ aw taqa'nanwtotiqamuy pīwu. Pam hapi pumuy Tutuyqawhqaamu, pu Itahtutuyqawhqa. ³ Nam núokwa, pu kwakwhaunañwa Itanay God añqw umumi pitsíwtaa, pu Tutuyqawhqtat Jesus Christ añq'ō.

Blessings in Christ

⁴ Pay nu yūmosa Inay God aw kwakwhatima umuhpee. Kwakwhat pi pam Jesus Christ ahpiy umumi núokway noa, ⁵ Umuy sohsok hihta qaōwíhintaqat máqahqee. Kwakwhat pi pam umuy lavayhtuwit maqa, piw umuy suyan unañwtalwunwitoyna. ⁶ Pi lavayi Christ yuaataqa umuhpe hūrs'iwma. ⁷ Noqw ōviy uma Itahtutuyqawhqa Jesus hisat mātaqtiniqat maqaptsi'kahkañw qa hihta kuwahtiput ep rūrumnaya. ⁸ Pam hapi so'ñwamiq aw pahsave umuy hūrs hoñnaqw, uma put talōñniyat ep qa hihta akw qalomáhinyunwini. ⁹ God hapi pas

qaatsáy'ma. Noq̄w uma put Tiyat Jesus Christ amum yanyuñwniqat òviy umuy wánwayi.

Divisions in the Church

¹⁰ Noq̄w taa, itupkomu, nu Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat aw yankañw umumi oki-whiñqawlawni: Okiw uma sohsoyam sun yuaa-totani; uma qa nātsikiwtani. Uma qa panyuñwt, sun wuwni'kahkañw, sun tunatyawkahkañw, sūp hinwisni. ¹¹ Taq ima Chloet sinomat inumi umuy hin tūawvaya, itupkomu, yaw uma nātsikiwyuñwa. ¹² Noq̄w it nu pañqawu: Yaw uma nānap pañqawa: Nu Paul ámuma; noq̄w Nu'wa Apollos ámuma; noq̄w Nu'wa Cephas ámuma; noq̄w Nu'wa Christ ámuma, yaw uma kitota. ¹³ Noq̄w nu umuy hihta tūviñtani: Ya Christ qa sūpwa? Ya Paul umuñem nahoylehtsit aw muilti? Ya uma Paul natñwaniyat aw kūyit akw tuvoylatoti? ¹⁴ Pas nu God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu qa haqawat umuy kūyit akw tuvoylata, hal pay Crispus-nit pu Gaius púmuy-saa. ¹⁵ Taq nāp hisat pi sen haqawa nu nāp inatñwaniyat aw tūtuvoylataqat pañqawni. ¹⁶ Pu piw nu Stephanas ep kīvituy kūyit akw tuvoylata. Pu ahpiy pay nu suhpan qa hakiy piw kūyit akw tuvoylata. ¹⁷ Pi nu kūyit akw tūtuvoylalawniqat nuy Christ qa pan ayata; pi nu lomatuwit yuaataniqat nuy ayata. Noq̄w nu lavayhtuwit qa akw yuaata, taq nāp hisat ka Christ nahoylehtsiyat öqalaat qa hímuniwhtini.

Christ the Power and the Wisdom of God

¹⁸ Pi nahoylehtsi yuaatiw̄hqa añ só'iwwisqamuyñiqw pay an'eway hímuu; nīkañw itamuy ayo nõñakiwtaqamuyñiqw pam God öqalaata.

19 Pi ura yan pey'ta: Nu a'nö wuwni'yuñqamuy wuwantuwiyamuy súlawhtani, pu nu qaūunatuy matstuwiyamuy sóontsanhtani, yan'i. 20 Taay, noqw hak hihta añ suan wuwni'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak tutuventuwi'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak yep qatsit ep hihta añ hiñqawmaqa haqam hak hímuu? Ya God yep qatsit ep wuwantuwit qa hamanhintsana? 21 Pi God súanwuwni'kañw yan yukuqw, ima yep qatsit añ hinwisqam nāp wuwniy qa ahpiy put tutwa. Noqw pahsat pu pam yan unañwti: Pam lavay'aymuy amuhpiy yuaate', hakimuy put aw tütuptsiwaqamuy ayo óyaniqey pan'i, nāmahin pi as haqawatuyniqw pam lavayi pas an'ewayniq'ö. 22 Pi Jew-sinom kātatayhpit hihta tuawi'taqat tuñlay'yuñwa, noqw Greek-sinom súanwuwnit hepnumya. 23 Noqw pi itam Christ nahoylehtsit aw muiwhqat yuaatota; imuy Jew-sinmuy amumi tönökpit anta, pu imuy Greek-sinmuyniqw pam an'eway hímuu. 24 Nikañw imuy Jew-sinmuy pu Greek-sinmuy amuñaqw wáñwayniwyaqamuy amumiwat Christ hapi God öqalaata, piw God súanwuwniata. 25 Pi nāmahin pi God wuwniat hihta ep an'ewakwniqey mātaqtiqw, pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan wuwni'ta; noqw nāmahin pi pam hihta añ qa öqalaniqey mātaqte' pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan öqala. 26 Pi uma hakim wáñwayniwyaqey navoti'yuñwa, itupkomu, qa wūhaqnihqam yep qatsit ep pas pavan wuwni'yuñqam wáñwaniwya, qa wūhaqnihqam ö'qaltu, qa wūhaqnihqam pavansinomu. 27 Pi God hihta sinmuyniqw yep

qatsit ep an'e'wakwnihqat namorsta, imuy a'nö wuwni'yuñqamuy hamantoyraniqe öviy'o; pu pam sinmuy amuñaqw yep qatsit ep hihta qaöqálat namorsta, añ hīhihta öqalat hamantoyraniqe öviy'o. ²⁸ Pu God yep qatsit ep hīhihta hin'e'wakw, hīhihta susqahimuniñqat enañ namorsta, pu hikispi pam hīhihta qahaqamyaraqat namorsta, hīhihta pasiwyuñqat qahaqamtaniqe öviy'o. ²⁹ Noqw öviy kurs hak put atpip kwiviyuaatani. ³⁰ Noqw pi uma hapi put ahpiy Christ Jesus ep hinwisa. Noqw God put ahpiy itamuy súanwuwnitoyna, itamuy súanyuñwniqat yukuna, itamuy nāmi lasna, itamuy qenivo oya. ³¹ Hin pey'taqat antani: I' hak himuiwtaqa Tutuyqawhqat ep himuiwtani.

2

The Message about Christ on the Cross

¹ Pu nūu, itupkomu, ura nu umumi pítuhqe, lavayhtuwit, pu wuwantuwit ayo yukut, oki-whinkañw umuy God tunatyayat āawna. ² Nu umumum yankañw yan na'qala: Pas Jesus Christ nahoylehtsit ep nīniwhqat put-sa tuwi'taniqeyu, qa hihta piwu. ³ Nihqe nu umuhpa' hinmakañw, pas qaöqálaniñwu; hin unañway'kañw, pas tururu-tima. ⁴ Ura nu lavayit yuaataqe, sen tūaawnaqe tuhislavayit qa akw yuaata. Pi tuhislavayi pay sinmuy amuhpiy'o. Noqw nu qa pan yuaatat, Hikwsit öqalayay akw umuy tuptsiwna. ⁵ Noqw yan umuhtuptionsiwni qa sinot wuwantuwiyat ep wunut, pas God öqalayay ep wunu.

God's Wisdom

⁶ Pay as pi itam añ tukwsiwyuñqamuy amuhpa' pas wuwantuwit yuaatota. Noqw pam wuwantuwi qa yep qatsit ahpiy'o, piw qa yep qatsit ep mohpegyaqamuy amuhpiy'o. Pi puma tūwayawisa. ⁷ Itam pi God wuwantuwiyat tupkiwtañwuqat yuaatota, it'a: God hisatñahaqaw itamuy pas momi óyaniqey pasiwna. ⁸ Noqw yep qatsit ep moñw'iwyuñqam qa haqawa it navoti'ta. Kurs puma put navoti'yuñwe', soon Tutuyqawhqat lolmat tälawnway'taqat nahoylehtsit aw muayani. ⁹ Noqw God hihta qaöwihintaqat put aw unañway'yuñqamuy amuñem na'sasta. Noqw qa hak put pantaqat posiy akw aw yori, pu piw naqvuy akw put qa navota, pu piw qa hisat unañwmiq paki. ¹⁰ Nikañw God Hikwsiy ahpiy itamumi put mahtakna. Pi Hikwsi sohsok hihta añ purima, hikis God suyan unañwtalwuwniyat pas qa mätsiwtaqata. ¹¹ Puyaw hak sino sukw sinot unañwayat aw navoti'ta? Pay pas nāp hikwsiat ahsonvenihqa put navoti'ta. Noqw pan piw qa hak sino God unañwayat aw navoti'ta, pas put Hikwsiat-saa. ¹² Noqw pi it Hikwsit itam makiwyaqw pam qa yep qatsit ahpiynit God ahpiy'o. Noqw yan itam God itamuy hihta paysoq máqahqat mätsi'yuñwa. ¹³ Nihqe itam put pantaqat piw yuaatota. Itam hihta yuaatotage, sinot wuwantuwiyat qa ahpiy put tutuqayya; noqw pay Qahováriwtaqa Hikwsi itamuy put tutuqaynaqw, itam Hikwsit añ hinwisqamuy amumum yuaatotage, hīhihta Hikwsit añ qatsqat namimahtakin-tota. ¹⁴ Noqw i' hak nāp tunatyay añ hinmaqa hihta God Hikwsiyat añqwnihqat pas qa ömahtañwu,

putniq̄w pi pam an'eway'o. Noq̄w pam pas hikwsit ahpiy māmatsniwñwuniq̄w, ōviy kurs hin pam put māmatsni. ¹⁵ Noq̄w pay i' hak Hikwsit añ hinmaqa sohsok hihta añ tuwantima; noq̄w soon hak sino put aw tuwanlawni. ¹⁶ Puyaw hak Tutuyq̄awhq̄at tunatyayat mātsi'taq̄e put aw tuta-plawni? Pi itam Christ wuwniyat pasiwyuñwa.

3

Servants of God

¹ Pu nūu, itupkomu, kurs nu hin umuy Hikwsit añ hinwisq̄at pan umumi yuaatani. Pay nu umuy nāp tunatyay añ hinwisq̄at pan umumi yuaata, umuy Christ ahpiy qatsit aw pu' pas tihtiywaq̄at pan'i. ² Nu umuy pihut nopna, qa hurut nōvata, ispi uma pew pahsavohaq̄ami kurs hin kātotiniq̄'ō. Híkispi nāt uma kurs hin put kātotini. ³ Taq̄ uma nāt umuhtunatyay añ hinwisa. Pi yaw umuñaq̄w haq̄awat nānami unañwtutuyyakañw, pu nāñwuy'kahkañw, nātsikiwta. Ya uma qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? Ya uma yep qatsit ep sinmuy qa amún hinwisa? ⁴ Oviypi haq̄awa, Nu' Paul ámuma, yaw kitalawhq̄, pu suhka, Nu' Apollos ámuma, yaw kitalawhq̄, ya uma panyuñqe, qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? ⁵ Puyaw Paul hak hímuniq̄w ōviy'o? Puyaw Apollos hak hímuniq̄w ōviy'o? Pi uma pay pumuy ayaiwtaq̄amuy amuhpiy tūtuptionsiwa. Pay Tutuyq̄awhq̄a hapi itamuy nanāp tumalhuyta. ⁶ Noq̄w ōviy soñawnen nu ūya; noq̄w Apollos añ hikwna. Noq̄w pay God put wuñwna. ⁷ Noq̄w ōviy pay i' uylawhq̄a qa hímuu; pu piw añ hīhikwnaqa. Pi God put wuñwnaqa pam

pas'i. ⁸ Noq̄w i' uylawhqa, pu añ h̄hikwnaqa puma sun tumalay'ta. Nihqe puma nan'ik hin tumal-taqey ahsat̄iy ömahtani. ⁹ Pi itam God amum sumi-tumalay'ta. Noq̄w uma God ūiyat anyuñwa. Uma God k̄iyat anyuñwa. ¹⁰ God núokwanikañw inuñem pan yukuq̄w, nu pas wuwni'taqat k̄ituwi'taqat pan yayhniyat yuku. Noq̄w pu suhka put atsve tuk-wlawu. Nikañw hak put ep hin tukwlawhqe y ep tunatyaltimantani. ¹¹ Pam tukwyayhni pay yukiwa. Noq̄w kurs hin hak piw sukw tuk-wyayhnani. Pi Jesus Christ hapi pam tukwyay-hni. ¹² Noq̄w kurs haqawa it tukwyayhni ep sikavalasivat, qötsásivat, a'nö hihkay'yuñqat o'wat, kohot, t̄usaqat, sen söhövosqatuñwut akw tukw-taqw, ¹³ Sohsokmuy sinmuy añ nanāp tumalaam mātaktini, pi talöñnit ep pam q̄öhit akw suhputsni-wni. Noq̄w q̄öhi sohsokmuy sinmuy tumalaya-muy aw pohte', put hin hintaqat susmataqtani. ¹⁴ Kurs haqawat tumalaat put tukwyayhni ep tukwtiwhqa qa hinhtiqw pam put ep hihta ah-sat̄iy ömahtamantani. ¹⁵ Pu haqawat tumalaat ūwikq pam pas sohsok kwayhmantani. Nikañw pay as pam ayo yámakiwtani; nikañw pay hakiy q̄öhit añq̄w ayo yámakqat pantamantani. ¹⁶ Uma hapi God k̄iyat anyuñwa; noq̄w God Hikwsiat umuhpe ki'ta. Ya uma it qa navoti'yuñwa? ¹⁷ God k̄iyat hovalaqat God hapi put hovalani, pi God k̄iat pas h̄imuniq'ö; noq̄w uma hapi put k̄imatu. ¹⁸ Uma hapi qa haqawa nāmi yētani. Kurs umuñaqw haqawa yep qatsit ep a'nö wuwni'taqey pan nāmi wūwante' pam núanhimuniwhtini, nen pu' pas antsa wuwni'vani. ¹⁹ Pi yep qatsit añq̄w wuwantuwi

God-niqw an'eway'o. Pi ura yan pey'ta: Pam a'nö unatwi'yuñqamuy nāp unatwiyamuy akw pumuy kwihkwisna. ²⁰ Pu piw yan'i: Tutuyqawhqa a'nö wuwni'yuñqamuy wuwniyamuy navoti'taqw pam haktonsaa. ²¹ Paniqw öviy qa hak sukwsinot pas hímunihqat yuaatamantani. Pi sohsoy himu umuhhimu, ²² Sen Paul, sen Apollos, sen Cephas, sen tūwaqatsi, sen qatsi, sen mokiwu, sen himu pu'yaqa, sen himu nātoniqa. Pas sohsoy himu umuhhimu. ²³ Noqw uma Christ himumatu. Noqw Christ God himuata.

4

Apostles of Christ

¹ Itam Christ ayamatu, pu God tunatyayat tupkiwtañwuqat aw tunatyawta. Hak pay pan itamuy tuway'tamantani. ² Noqw sam pi i' hak hihta aw tunatyawtaqa soon tumalay qa añ súanmaniqat aw tuñlayiwtañwu. ³ Noqw kurs uma inumi tuwantotaqw, sen sinom hisat inumi tuwantotaniqey tokiltotaqw, pay nu soon put ep hin unañway'tani. Owi, híkispi nu qa nāp nāmi tuwanlawu. ⁴ Pay as pi nu qa hihta nāmi tuway'ta. Nikañw pay nu qa put akw qenive wunu. Pi Tutuyqawhqa hapi inumi tuwanlawni. ⁵ Paniqw öviy uma hihta ep qa āpiy pay súyukuyamantani, hisat Tutuyqawhqaqat pítuniqat aw pahsavoo. Ason pi pam hihta qatālat ep tupkiwyuñqat aw tālawnani, pu u'nañwpa' tutnatyat mātaqtani. Noqw pep pu' qa hak qa God añqw nāp ahsatiy ömahtamantani. ⁶ Nu umumi nālavayhti, pu Apollos pīwu, uma itamuhpa'

hihta tuwi'vayaniqat òviy'o. Noqw pep pu' uma hakiy pās aw wūwaye', qa haqawat aw qa kwanwátayuñwt, súkwat-sa tsokanayamantani. Uma hin pey'taqat qa yuhke'yani. ⁷ Ya hak un sukw hakiy añqw alõnta? Puyaw um hihta himuy'taqey put qa makiwa? Noqw kurs God un hihta maqaqw, ya um hinoqw piw put ep pas nāhihtay'ta, pam qa kuwahtiput pan'i? ⁸ Nūwupa uma nānasna. Nūwupa uma kāhaktoti. Pas uma momñwituy amún moñw'iwyuñwa qa itamum yankahkañwo. Is as uma pas antsa moñw'iwyuñqw itam umumum moñw'iwtani. ⁹ Pi nuy wūwaqw God itamuy ayaiwyuñqamuy pas nuhtuñk oya, itamuy mokiwuy aw oyiwyuñqat pan'i. Pi God hoñviaymat-niqw, pu sinom sohsoyam itamuy-sa pās piptsantotaniqat pan itamuy yuku. ¹⁰ Itam Christ tunatyawyuñqey put ep nūanhihtuu; noqw úmawat Christ añ a'nõ wuwñi'yuñwa. Itam qaõqáwi'yuñwa; noqw úmawat a'nõ õ'qaltu. Uma kaptsiwya; noqw ítamwat pevewinhinyuñwa. ¹¹ Itam pewhaqami pahsavo tsõñsoiwta, pu pānaqsoiwta, pu qa yuwsí'yuñwa. Noqw sinom itamuy wuvatinumya. Itam haqam yesniqey qa suyan tuway'numya. ¹² Pu itam maqsonlalwa, nāp itahmay akw tumalay'yuñqee. Sinom itamuy qalomásavitotaqw, itam hahlayhpit akw tūõqalantota. Itamuy okiwsahsanyaqw itam nānakwhani'yuñwa. ¹³ Itamumiq hiñqaqwaqw itam amumi pās kwakwhavewat yuaatota. Pas itam tūwaqatsit ep hihta tuyoy'ewakw panyuñwa. Nihqe pewhaqami pahsavo itam sohsoq hihta añqw maspiwhqat panyuñwa. ¹⁴ Nu umuy

hamantoynaniqey qa pan tunatyawkañw iit penta. Pi uma pas aw iunañwam itimniqw, òviy nu umuy u'nana. ¹⁵ Pay as pi qaan'ewakw hintaqam tahtaqt Christ ep umuy tutuqaynayaqw, pay uma sūkw nay'yuñwa. Pi nu lomatuwawit ahpiy Christ Jesus añ umuy aniwna. ¹⁶ Paniqw òviy nu umumi okiwhinqawlawni: Uma inumi nanawinyani. ¹⁷ Pi nu yaniqw Timotheus, pas aw iunañway itiy, Tutuyqawhqat añ suan hinmaqat umumiq tavi. Ason pam nuy Christ ep hin hinmaqat umuy añ ahoy u'nanani, piw nu hāhaqe' Jesus aw tōnawtaqamuy hihta tutuqaynaqata. ¹⁸ Noqw yaw uma haqawat a'nō unañwtoti, suhpan ka nu pay qa pītuniqat paniq'ō. ¹⁹ Noqw pi nu qa sōwunit umumiq pītuni kurs Tutuyqawhqa pan tunatyawtaq'ō. Nen nu imuy a'nō unañway'yuñqamuy lavayiyamuy qa aw unañwtapni, panis pumuy öqalayamuy-saa. ²⁰ Pi God moñwtunatyaat qa lavayit añ pasiwta. Pi pam öqalat-sa añ pasiwta. ²¹ Noqw ya hintani? Nu umumiqnen sen wuvahpi'kañwni? sen nami'nañwat himuy'kañw, pu pās unañway'kañwni? Ya uma hihtawat nānawakna?

5

Immorality in the Church

¹ Pay pas antsa lavaytaqw yaw umuñaqw haqawa qahopqatu. Yaw uma haqawa nay nōmayat amum qatu. Noqw hīkispī ima añ qatuptsiwni'yuñqam qa pan hinwisa. ² Noqw tuwat soq uma himuiwyuñwa, as uma put

ep qahahlayhtotinihkahkañwo; nihqe it hakiy panhaqam hinhtiqat umuñaqwu ayo hóroknayani. ³ Noqw nāmahin pi as nu qa pep umumum yankañw, nu yūmosa umuy u'ni'ta. Nihqe nu hakiy yanhaqam hinhtiqat añwu pay eñem yuku, pas antsa umumum yantaqey pan'i. ⁴ Noqw òviy uma ihikwsiy amum Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat añ sūvo tsovalte', Itahtutuyqawhqay Jesus Christ òqalayay yankahkañw, ⁵ Hakiy put panhaqam hintsakqat Satan aw noayani, tokoat sūlawhtiniyat òviy'o; noqw hikwsiyat Tutuyqawhqat Jesus talönniyat ep ayo yámakiwtani. ⁶ Uma put ep himuiwyuñqe qa súanhtoti. Ya hihsayhoya pēkeni sohsok paqwrit pēkenañwuqat uma put qa navoti'yuñwa? ⁷ Oviy uma hisatvekenit ayo qenitote', puhuvaqwrit panyuñwni, pi uma pas antsa qapekén'oyiwyuñwa. Pi ura Christ Amutsva Yūmosanihqat ep mañat an itamuñem taviwa. ⁸ Noqw òviy itam soñawnen hisatvekenit qa yankahkañw nōviwhqat hintsatskani. Pam pēkeni qaunañwtalqatsit, pu nukpanqatsit tuawi'ta. Nikañw uma pōlavikit qapekén'oyiwhput, unañwat antsanihqat, piw qaatsanihqat tuawi'taqat yankahkañw put hintsatskani. ⁹ Ura nu umumi pēnaqe, uma qahopíyesqamuy qa amu'puñalyaniyat nu umumi pañqawu. ¹⁰ Nikañw nu pay qatuptsiwni'yuñqamuy qahopíyesqamuy qa pumuy pañqawu, pu kan'ewtunatyay'yuñqamuyu, pu hihta tukwhantotaqamuyu, piw nāp yukit aw nāwakintotaqamuyu. Pantaniqw soon uma nawus it qatsit añqw qa ahpiyyani. ¹¹ Noqw nu hapi pu' piw yanwat umumi penta: Sen haqawa

tuptsiwni'taqey pañqawhqa qahopíhintsakni, sen kan'ewtunatyay'tani, sen nāp yukit aw nāwakintani, sen nuhtumiq hiñqawni, sen honaqquyit hīhikwni, sen hihta tukwhantaniqw, uma put hakiy pantaqat qa a'puñalyani. Uma hakiy pantaqat qa amum nōñösamantani. ¹² Pi nu Jesus qa aw tōnawtaqamuy amuñem pas piw hin yuykuniqey qa pan ayaiwta. Puyaw qa uma umumi tōnawtaqamuy amuñem hin yuykuya? ¹³ Ason pi imuy qa aw tōnawtaqamuy God hapi hin yukunani. Paniqw òviy uma put hakiy nukpanat umuhipiy ayo hóroknayani.

6

Lawsuits against Brothers

¹ Is uti, kurs umuñaqw haqawa sukw amum hihta ep hinhte', momñwituy qaanhinwisqamuy amutpip put hin hepniquey suhtaq'ewni? as pam God sinomuyatuy amutpip put mohti hepnikañwo? ² God sinomat tūwaqatsit ep sinmuy amuñem hinwat yukuni'wisni. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw kurs pantaniqw, ya uma hinoqw añ hihta susqahinyuñqat qa nāp hin yuykuya? ³ Itam hoñvia'yatuy hinwat yukunayani. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw tis pi òviy itam yep qatsit ep hihta hinyuñqat aw suan wūwayani. ⁴ Noqw ason uma hihta pay yep qatsit ep hinyuñqat ep hin yukunayanik, ya uma God aw tōnawtaqamuy amuñaqw haqawatuy suspevewinhinyuñqamuy put aw o'yani? ⁵ Nu umuy hamantoynaniqe òviy yan lavayhti. Puyaw pas qa haqawa umuñaqw pavan wuwni'ta?

Puyaw pas qa haqawa nātupkomuy amutsve hihta aw hin wūwaniqey tuwi'ta? ⁶ Noqw ōviy soq tuwat nātupkom haqam hin yukiltiñwuqat aw nāwikvañwu, hikis piw qatuptsiwni'yuñqamuy amumii. ⁷ Pay ōviy pas suyan uma it ep qaanhinwisa, ispi uma haqam hin yukiltiñwuqat aw nātsamvantaqee. Ya hinoqw tis nāpi uma hihta ep qaantsaniwye', put ep nakwhani'yuñwni? Ason hak umuy hihta nawhkiniqw uma put ep qa unañwtuyvayamantani. ⁸ Noqw uma soq qa suan hinwisa. Hikis pi uma pas umuhsinomuy hihta nawhkilalwa. ⁹ Añ qa suan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. Ya uma it qa navoti'yuñwa? Uma qa nāunay'yuñwni. Soon tokot sokoptotaqam God moñwtunatyayat aw yuñni, pu nāp yukit aw nāwakinwisqamu, pu qa nāp himuy amum hintsatskaqamu, pu wutihinyuñqamu, pu tahtaqt tahtaqtuy amuhpa' nāhahlaynayaqamu, ¹⁰ Pu uuyiñwtu, pu hihta kan'ewtunatyay'yuñqamuyu, pu honaqkuyit hihikwyaqamu, pu nuhtumiq hiñqaqwaqamu, pu hihta tusoqtukwhantotaqamu. Pan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. ¹¹ Noqw ura as uma haqawat panhaqam hinwisa. Noqw pay God Itana Hikwsiy ahpiy umuy pāhoma, umuy nēñem sinota, umuy sūanyuñqat yuku, Itahtutuyqawhçay Jesus natñwaniyat añ'a.

Use Your Bodies for God's Glory

¹² Haqawa ka pañqawni: Pas as sohsoy himu inuñem sūanta. Antsaa; nikañw pay qa sohsoy lomahinta. Pas as sohsoy himu inuñem sūanta; nikañw pay nu qa hihtawat akw áñwutiwniqey

nakwhani. ¹³ Nōsiwhq̄a hakiy ponoyat eñem yukiwtañwu; pu hakiy ponoat nōsiwhq̄at eñem yukiwta; nīkañw pay God pumuy lō̄pwatuy sūlawhtani. Noqw hakiy tokoat hapi nuvōt qa eñem yukiwta; pam Tutuyq̄awhq̄at eñem yukiwta; noqw Tutuyq̄awhq̄a tokoy eñem q̄atu. ¹⁴ Noqw God hapi Tutuyq̄awhq̄at ahoy tātayna; nihqe piw nāt itamuy ahoy tātaynani, nāp öqalay akw'a. ¹⁵ Puyaw umuhtoko Christ tokoyat aw wiwyuñq̄at uma put qa navoti'yuñwa? Noqw ya sen nu Christ tokoyat aw wiwyuñq̄at ayo oyat, tokoy huhyaq̄at aw put awiwhtoynani? Sóoni. ¹⁶ Soh! Puyaw i' tokoy huhyaq̄at amum hintsakqa put amum sūka tókoniñwuq̄at uma put qa navoti'yuñwa? Pi puma lō̄yöm sūkamantaniq̄at ura God pañqawu. ¹⁷ Noqw pi Tutuyq̄awhq̄at aw hūrs'iwtaqa put amum sūka hikwsiniñwu. ¹⁸ Huvam nuvōqatsit añqw watqaa. Sohsoy qaanhtipu sinot ahpiy hintsatskiwhq̄a qa tokoyat ep hintsatskiwa. Noqw pay nuvōhinmaqa hapi nāp tokoy ep qaantsakñwu. ¹⁹ Soh! Ya uma it qa navoti'yuñwa? Qahováriwtaqa Hikwsi God ahpiy umumi noiwhq̄a umuhpe pakiwtaqw, umuhtoko put kīata? Noqw öviy uma qa nāp nāhimuy'yuñwa. ²⁰ Pi uma pas pavan hihta hihkay'taq̄at akw tuiwya. Oviy uma umhtokoy, pu umuhhikwsiy God himuyat añ put tayawni'yuñwni.

7

Questions about Marriage

¹ Taay, noqw ura uma hīhihta ep inumiq̄ pēnayaqw pam pu'ni. Pay tāqa qa nōmataniqw,

pam put eñem lolma. ² Nikañw pay nāphisat sen sinom nuvōhinwisq, ōviy pay uma añ nanāp tahtaqt nōmay'yuñwni, pu momoyam añ nanāp puwsuñwni'yuñwni. ³ Tāqa nōmay makiwayat aw put noi'tamantani; pu pay piw an wuhti puwsuñway tavi'tamantani. ⁴ Hakiy nōmaat tokoy aw qa nāp mōñwiniñwu, put puwsuñwaat put aw mōñwiniñwu. Pu pay piw an hakiy puwsuñwaat tokoy aw qa nāp mōñwiniñwu, pi nōmaat put aw mōñwiniñwu. ⁵ Hakim nāmi qa nākawintimantani, ason pay hakim pas nāmi pan yuke', pu' hihsavo panhtimantani, hakim napwalni'kañw, nāwakinpit aw yuki'taniqey ōviy'o; nit pu ason hakim piw nāmimantani, taq ka Satan hakimuy qa namituyqawi'taqat ep pumuy amumi unahepmantani. ⁶ Nikañw hapi pay nu yan pēnaqe it umuy nakwhana, qa ayata. ⁷ Nuyniqw pi as sohsoyam inunyuñwniqw pam amuñen lomahintani. Noqw pay pi sohsoyam God añqw nanāp hin makiway'yuñwa, suhka yanwatniqw, pu mi'wa piw tuwat panwata. ⁸ Noqw ōviy nu añ imuy qa nōmay'yuñqamuy, pu qa puwsuñway'yuñqamuy-nikañw pu koñnanalvutuy amumi pañqawni: Pay uma pas inún hinyuñwniqw as pam umuñem lolma. ⁹ Nikañw kurs pay uma qa namituyqawyuñwniqw, pay hak hakiy ámumtini. Pi hakiy ámumtiniqw pam pantaqa nuvōmokiway añ kānavoti'taniqat epnihqe pavan lolma. ¹⁰ Pu añ hakim ámum'iwyuñqamuy nu amumi tutapta, nikañw pay qa nūu, i' Tutuyqawhqa: Wuhti puwsuñway qa mātapmantani. ¹¹ Nikañw kurs

pam put mātave', pay pam nalqatmantani; sen pay ahoy puwsuñway amum namivöhiknik panhtimantani. Pu i' tāqa nōmay qa mātapmantani. ¹² Pu ahpiy mímuywatuy nu' amumi pañqawni, qa Tutuyqawhqa: Kurs hakiy tuptsiwni'taqat nōmaat qa tuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹³ Pu kurs wuhtit puwsuñwaat qatuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹⁴ Pi i' qatuptsiwni'taqa tāqa nōmay atsviy God awwat sutsvo taviwta. Pu i' qatuptsiwni'taqa wuhti puwsuñway atsviy God awwat taviwta. Pi as qa pantaniqw umuhtim hovariwyuñwni; noqw pay hapi puma God awwat oyiwyuñwa. ¹⁵ Nikañw kurs i' qatuptsiwni'taqa ahpiyninik, pay pi ahpiymantani. Pay i' tuptsiwni'taqa tāqa, sen wuhti, pantaqat ep qa sómiwtañwu. Pi God itamuy uyiwawtaqat qatsit aw wánwayi. ¹⁶ Ispi yantaq'ö, wuhti, ya sen um uhpuwsuñway Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta? Pu um'i, tāqa, ya sen um uhnōmay Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta?

Live as God Called You

¹⁷ Noqw pay pi God añ sohsokmuy nanāp hin qatsíhuysaqw, pu hakiy hin hintaqat Tutuyqawhqa put wánwayhq, hak pan hinmamantani. Yan hapi nu sohsovik Jesus aw tōnawtaqamuy amunawit yuki'ma. ¹⁸ Sen haqawa poñotkit akw tuvoylaiwkañw wánwayniwe', pay pam put tuvoylat qa ayo yúkuni. Sen haqawa qa poñotkiwkañw wánwayniwe' pay pam qa poñotkiwni. ¹⁹ I' poñotki pay qa hímuu, pu i' qa

poñotki pay piw qa hímuu; pi God tutavoyat añ hinmaq̄w pam'i. ²⁰ Uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwye' pay panyuñwni. ²¹ Um sen núantuwikinikañw wánwayniwa; pay um put ep qa hin unañway'tani. Nikañw kurs pay um hin mātaviwninik, um akw moñwvastini. ²² Pi núantuwikinikañw Tutuyqawhqat ahpiy wánwayniwhqa Tutuyqawhqat ahpiy mātaviwa. Pu piw pay an i' qa núantuwikinikañw wánwayniwhqa Christ núantuwikiatniñwu. ²³ Uma hapi hihta hihkay'taqat akw tuiwya. Oviy uma qa sinmuy amumi nātuwiktotani. ²⁴ Itupkomu, pay uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwyaqey pan God amum yesni.

Questions about the Unmarried and the Widows

²⁵ Pu nu imuy añ nāt pas mámanhtuy pay qa hinwat Tutuyqawhqat añqw tutavot pasiwta. Nikañw pay nu hin wūwaqey pañqawni. Pi nu Tutuyqawhqat añqw ökwatuwiwa, pas qa atsat hinmaqee. ²⁶ Itam pay hihsavo pas sóontsaniwyuñwni. Noqw öviy nuyniqw hak hin makiway'te' pan qátumantaniqw pam eñem lomahinta. ²⁷ Um hak nōmay'taqa, pay um añqw mātaviwniqey qa tunatyawtani. Noqw um nāsta nōmay'taqa, pay um qa nōmawuwantani. ²⁸ Nikañw kurs um piw nōmate', um pay qa hin qaanhtini. Pu kurs i' nāt pas māna puwsuñwte', pay pam piw qa hin qaanhtini. Nikañw panhtotiqam hapi yep qatsit ep kānanvotyani. Noqw nu as put añqw umuy ayo óyaniqey nāwakna. ²⁹ Nikañw it nu pañqawni. itupkomu: Tuwani tsāva. Noqw öviy yahpiy hapi

yantani: An nōmay'yuñqam pay qa nōmay'yuñqey panyuñwni; ³⁰ Pu an tsaykitaqam pay qa tsaykitaqey panyuñwni; pu an hahlayyaqam suhpan pay qa hahlayyaqey panyuñwni; pu hihta tuhtuy'yaqam pay hihta qa himuy'yuñqey panyuñwni; ³¹ Pu yep qatsit akw moñwvasyaqam qa nukushintsahsanyani; pi yep qatsit tunatyaat tūwayato. ³² Noqw nu as umuy qa nānaphin wuwanvisog'iwyuñwniqat umuñem nāwakna. I' hak qa nōmay'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, hin pam Tutuyqawhqat unañwveni qey òviy'o. ³³ Noqw pu i' nōmay'taqa yep qatsit ep hīhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, hin pam nōmay unañwveni qey òviy'o; nihqe lōqmuy wuwni'ta. ³⁴ Noqw māna nāt qa puwsuñway'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, pam hin tokoy, pu hikwsiy ep qahováriwtani qey òviy'o. Noqw pu i' puwsuñway'taqa yep qatsit ep hīhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, pam hin puwsuñway unañwveni qey òviy'o. ³⁵ Noqw uma it akw moñwvasyani qat òviy nu yan lavayhti. Nu umuy qa aw u'ta. Noqw yan uma lomahinwise', qa hihta sos'onkahkañw Tutuyqawhqat aw unañwtavi'yuñwni. ³⁶ Nikañw kurs hak tiyo manhtuway ka qa súantsahsanhqey wūwante', kurs pay pam tukwsiwtaqw, soon as qa panhtiniqw, pay pi pam hin tunatyawte' panhtini; pay pam qa hin qaanhtini, pay pi puma nāmatini. ³⁷ Nikañw pay hak unañwpeq tunatyay qa wilökni'taqa, qa hihta akw sóon'iwkañw tunatyay aw tuyqawi'taqa manhtuway nāt pas mānat tavi'tani qey unañwpeq yuki'taqa hapi sūanhtini.

³⁸ Noqw ōviy i' hak put ámumtiqa hapi súanhtini, nīkañw i' hak put qa ámumtiqa put epnihqe pas pavan súanhtini. ³⁹ Wuhti hin yukiwtaqat tutavot ahpiy puwsuñway aw sómiwtañwu hihsavohaqami qátuniqat pahsavoo. Nīkañw ason kurs put puwsuñwaat mokq pam mātaviwñwu. Pay pi hakiy ámumtinik ámumtimantani; nīkañw hapi pas Tutuyqawhqat sinoyat-sa ámumtimantani. ⁴⁰ Nīkañw pam hintaqey pan hinmaniqw pam pantaqa nuyniqw put eñem lomahintani. Noqw nu wūwantaqw God Hikwsiat iunañwpeq qátuhqa piw pan unañwti.

8

The Question about Food Offered to Idols

¹ Nu pu' nōsiwhqat nāp yukit aw noiwhqat yuaatani. Pay pas antsa itam sohsoyam navotit pasiwyuñwa. Navoti hakiy kwivi'nañwtoynañwu; noqw nami'nañwa hapi hakiy ōqalañwu. ² Noqw kurs pay hak hihta navoti'taqey wūwante', pam piw it aw wūwantani: Pam as pas pasiwtaqat put navoti'tani; nīkañw pam qa nāt pan put navoti'ta. ³ Hak haqam God aw unañway'taqw God put tuwi'tañwu. ⁴ Taay, hak hihta nāp yukit aw noiwhqat tūmoytaqat nu lavayhtini. Pay pi itam navoti'yunqw pay tūwaqatsit ep nāp yukit pi qa hímuu; pu pay pas qa haqam hak himu piw suhkaa, pay pas God-saa. ⁵ Pay pi as sinmuyniqw amuhpa' nāwakintiwayaqam kasta, ōveqatsit ep'e, pu tūwaqatsit ep'e. Pi pas antsa amuhpa' nāwakintiwayaqam suhpanta, pu momñwit

suhpanta. ⁶ Noqw itamuyniqw pay sūkw aw nāwakintiwhqa, God Itanaa, put hapi ahpiy sohsoy himu pasiwyuñwa, pu itam put eñem yukiwyuñwa; pu sūka Moñwi, Jesus Christ, put hapi ahpiy sohsoy himu yukiltoti, pu itam put ahpiyya. ⁷ Nikañw pay qa sohsoyam it navoti'yuñwa. Oviypi haqawat nāp yukit pew pahsavo kaptsi'yuñwa. Noqw nāmahin pi as pūmuyniqw nōsiwhqa pas antsa nāp yukit aw noiwhq puma put nōnova; noqw puma tuptsiwniy añ qaōqáwi'yuñqw, uñwáam hovarsni. ⁸ Pi itam soon nōsiwhqat ahpiy God aw lomahinyuñqey nāmahtakni'yuñwni. Oviypi itam nōnöse' put ahpiy qa ñas'ewhtotiñwu; pu pay piw an itam qa nōnöse' qa hin'ewaytotiñwu. ⁹ Nikañw pay uma tunatyaltotini, taq nāphisat ka uma yan qenive hoñkahkañw soñawnen tuptsiwniy añ qaō'qaltuy amutpik hihta ep tōnōkyaniqat taviyani. ¹⁰ Kurs um hihta navoti'taqa nāp yukit eñem kīyat ep tunösvoñat aw qatuqw, hak tuptsiwniy qa añ öqala uñ pep tuwani. Ya pam unañwpeq qatusite', qa tuwat nōsiwhqat nāp yukit aw noiwhqat nösni? ¹¹ Nen pam hak uhtupko qaōqálanihqe uhnavotiy atsviy hovalniwni, Christ put eñem enañ mokq'ö. ¹² Noqw pan hapi uma umuhtupkomuy ep qaanhtote' unañwayamuy qaō'qaltuy tūhotote', Christ ep qaanhtotini. ¹³ Yanta hapi, noqw öviy kurs sikwi itupkoy múnuknaniqw, pay pas tūwaqatsit nāt wunuqw nu soon sikwit nösni, taq nāphisat ka nu itupkoy múnuknaniqee.

Rights and Duties of an Apostle

¹ Ya pay nu' qa ayaiwtaqa? Ya nu qa qenive wunu? Ya nu' Jesus Christ Itahtutuyqawhqay qa aw yori? Puyaw qa uma Tutuyqawhqat ep itumaltipumu? ² Kurs nu pay haqawatuyniqw qa ayaiwtaqanik pay úmuyniqw pi nu suyan panta. Pi Tutuyqawhqat ahpiy uma hapi nuy pas antsa ayaiwtaqat mahtakni'yuñwa. ³ Hakimuy inumi tuwantotaqw nu amumi yan lavayhtiñwu. ⁴ Ya itam nösniqey pu hikwniqey qa makiway'ta? ⁵ Ya itam haqawat tuptsiwni'taqat nōmay'te', put wiknumniqey qa makiway'ta añ pētuy ayaiwyuñqamuy amun'i, pu Tutuyqawhqat tupkomuyatuy-nikañw pu Cephas pumuy amun'i? ⁶ Hal pay sen nu'-niqw pu Barnabas, ya ítam-sa pay qa tumalay'tanik pam itamumi uhtsiwta? ⁷ Ya hak hisat haqami tuwvöhtaqa nāp hihta himuy aw tūkway'ta? Ya hak övat uyht, aniwnit qa añqw tūmoyta? Ya hak pokmuy tumalay'kañw pihuyamuy qa añqw hīhikö? ⁸ Ya nu pay sinot an lavayhti? Hal ya Moses tutavoyat añ piw qa pan lalvaya? ⁹ Oviypi Moses tutavoyat añ yan pey'ta: Um wākasit söhövosit muritaqat motsóvuyat qa sommantani. Ya God pas pay wākasit-sa tunatyawkañw öviy pañqawu? ¹⁰ Hal sen pi pam itamuy tunatyawkañw pañqawu? Pay kurs pi hin qa itamuñem i' yan pēniwa. Noqw öviy uylawhqa okiw hihta túwaniqey tunatyawkañw uylawñwu; piw muritaqa okiw aniwnit añqw hihta himuy'vaniqey tunatyawkañw muritañwu. ¹¹ Itam soñawnen hihta it Hikwsit ahpiynihqat umuy huyta. Noqw kurs itam yep qatsit ep

umuhhimuy ömahte', ya itam pas qaanhtini?
¹² Noqw kurs uma haqawatuy umuhhimuy añqw maqaye', tis pi öviy uma soon itamuñem qa piw panhtotini. Pay as pi panta; noqw pay itam it yantaqat qa akw moñwvasi. Itam hihihta añ nakwhani'ta, taq nāp hisat ka itam lomatuwit Christ yuaataqat aw sóontsanni. ¹³ Imuy Jew-sinmuy amuñaqw hihta pas kaptsiwyuñqat tumalay'yuñqam God kiyat ep hihta oyiwhqat akw yēse. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Pu ima hom'oyvihkat ep hintsatskaqam hihta God aw noiwhqat akw yēse. ¹⁴ Noqw Tutuyqawhqa hapi pay piw pan yuku: Ima lomatuwit yuaatotaqam lomatuwit ahpiy hihta akw yesniqata. ¹⁵ Nikañw pay nu'wa it yantaqat qa akw moñwvasi; pu piw nu qa pan umumī tuñlay'kañw paniqw it yan pēna. Pi nu qa hihta aw tūkway'kañw lomatuwit yuaataqey ep himuiwta. Noqw kurs hak put pisviwnaniqw pay pi nu tatam mokni. ¹⁶ Pay as pi nu lomatuwit yuaatakañw pay kurs nu hihta ep nātsotskanani. Pay nu pas put aw tusoq'ayatiwa. Pay panta. Pas nu lomatuwit qa yuaataqw pam inuñem pas is óhini. ¹⁷ Pi nu suhtaq'ewnikañw it hintsake' hihta ahsatani. Pu kurs as pay nu qa suhtaq'ewnikañw put hintsakq, pas pi suyan i' tumala inumi noiwtaq'ö. ¹⁸ Noqw peppu' nu hihta ahsatani? Pay hapi nu Christ añqw lomatuwit añqw yuaate', qa hakiy aw hihta tūkway'kañw pantsakni; nen nu lomatuwit yuaataqey ahpiy imakiway soon akw moñwvasni. ¹⁹ Pay nāmahin pi as nu qa hakiy aw tūwikinikañw pay nu sohsokmuy amumi nānuantuwiki'ta, pas pay nu

as okiw wūhaqnihqamuy Jesus aw tuyqawvaniqe ōviy'ō. ²⁰ Nihqe nu Jew-sinmuy amumiwat Jew-sinoniwhti, pas pay nu Jew-sinmuy tuyqawvaniqe ōviy'ō. Pu tutavot añ hinwisqamuy nu amumiwat tutavot añ hinmaqey panhti, pas pay nu tutavot añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe ōviy'ō. ²¹ Pu imuy tutavot qa añ hinwisqamuy nu amumiwat pay tutavot qa añ hinmaqey panhti, pas pay nu as okiw tutavot qa añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe ōviy'ō. Pay as pi nu God tutavoyat qa hin qa aw tunatyawkañw, nu Christ tutavoyat añ hinma. ²² Pu nu añ qaö'qaltuy amumiwat pay qaöqáwi'taqey panhti, pas pay nu as okiw qaö'qaltuy tuyqawvaniqe ōviy'ō. Nu sohsokmuy amumi sohsoy hímuniwhti, pas pay nu as okiw nāp hintaqat akw haqawatuy tuyqawvaniqee. ²³ Nu lomatuawit tunatyayat ōviy yanhaqam hinma, pas pay nu as okiw put hahlayhpiyat añ umumum hinmaniqee. ²⁴ Ya sohsoyam nanamunwaqam yuhtukq pay sūka hihta ahsataniqat uma put qa navoti'yunwa? Pay uma yuhtuke' uma hihta ahsatotaniqey ōviyyañwu. ²⁵ Noqw sohsoyam nanamunlalwaqam pās nāmitunatyawwisñwu, hóhoñvitniqe ōviy'ō. Noqw puma pay wihkat sūlawhtiñwuqat ōviy panhtotiñwu. Noqw itam pi hihta pas qa sūlawhtiñwuqat makiwyani. ²⁶ Noqw nu pas suyan hihta ahsataniqey ōviy pan warikiwta. Nu qa tusoqnayawhqe, paniqw ōviy hapi nu qa nanāp haqe' savinuma. ²⁷ Nu qa pan hintsakt itokoy wuvahtinumqe aw tuyqawi'ta, taq nāphisat as ka nu nuhtumi lomatuawit yuaatat, nu hihta ep ōwihiniwhti qw, God nuy ayo tūvani.

10

Warning against Idols

¹ Pu pīwu, itupkomu, pay uma it navoti'yuñwniqat nu nāwakna: Ura itanam sohsoyam ōmawuy atpikaqeya; pu sohsoyam wuhkovatuphat añqe' nōña. ² Pu puma sohsoyam ōmawuy akw Moses aw tuvoylatoti, pu wuhkovatuphat akw'a. ³ Nihqe puma sohsoyam nōsiwhqat God añqwnihqat añqw nōnōsa. ⁴ Pu sohsoyam kūyit God añqwnihqat añqw hikwya. Pi puma owat hihta tuawi'taqat añqw hikwya. Pam owa Christ tuawi'ta. Noqw pam suyan pumuy amumum hinma. ⁵ Noqw pi ura God pumuy amuñaqw kaysiwhqamuy amuhpe qa salayhti; ōviypi ura puma qayēsiwhpuvehaqam wuhko soa. ⁶ Noqw i' yantaqa hapi itamuy u'nantoyna, itam añ hihta qalomáhinyuñqat qa aw kwañwátayyuñwniqat ōviy'o, panhtotiqamuy qa amun hinhtotini. ⁷ Piw ura pumuy amuñaqw haqawat nāp yukit aw nāwakintotaqw, uma qa pumuy amún hintsatskani. Taq ura yan pey'ta: Sinom añ yesvat nōnova, pu piw hīhikwya, pu pahsat hoñvage tivantiva. ⁸ Pu itam qa amún nuvōqatsit tumalay'yuñwni. Ura pumuy amuñaqw haqawat pantsatskaqe sūkw tāwat ep sunat añqw payhkomuy sihkay'tasikip sōmorit pahsa'nihqam sūlawhti. ⁹ Pu itam qa Christ puhtsemokintotani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini. Taq puma panhtotiqe tsūtsu'tuy amuhpiy soa. ¹⁰ Pu uma piw pay qa yan umuh'unañway hiñqaqwani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini; taq

puma panhtotiqw, God hoñviayay ayataqw, pam pumuy qöya. ¹¹ Noqw as sinom pumuy amuhpiy hihta tuwi'vayaniqat öviy puma it sohsok hihta añ kükuyva. Noqw itamuy so'ñwamiq ökiwisqamuy u'nantoynanige öviy pāvam pēniwa. ¹² Paniqw öviy pay hūrs wūnuhqey namiwuwantaqa tunatyaltimantani; taq nāp hisat ūnate', pam múnukni. ¹³ Pay qa hak hihta alönöt akw unaheviwhqey wūwantani, ispi wūhaknihqam pay pan hapi unaheviwyaq'ö. Pi God soon lavayiy qa an hinmani; nihqe pam hakiy öqaltaqw, soon unaheppi hakiy epnihqe öqalay'tani. Pi God hin ayo yámakniqat hakiy āawnaqw, hak unaheppit añ kuyvani. ¹⁴ Noqw öviy'o aw iunañwamu, uma nāp yukit aw nāwakintiwhqat pas qe'yani. ¹⁵ Nu hapi pās wuwni'yunqamuy amumi yuaata. Uma nuy hiñqawhqat aw wūwayani. ¹⁶ It kuyapkuyit añqw hahlayhpit kūyiwtaqat itam hahlayhtote', itam soñawnen Christ uñwáyat añqw sūp hikwyañwu. Pu itam pölavikit yónoyhtote', itam Christ tokoyat añqw sūp nōnōsañwu. ¹⁷ Pay as pi itam kaysiwhqamyakahkañw sūkw pölavikit anyuñwa, piw sūkw tokot anyuñwa. Pi itam sohsoyam put sūkw pölavikit añqw nōnova. ¹⁸ Kurs uma yep qatsit ep Israel-sinmuy amumi wūwayani. Ya ima hom'oyit añqw nōnovaqam God hom'oyvikhkayat qa amum God aw nāwakintiwisa? ¹⁹ Ya nu hihta pañqawu: Sen pi nāp yuki pas antsa hímunihqat, sen nāp yukit aw himu noiwhqa pas antsa hímunihqat nu pañqawu? Qae. ²⁰ Nu hapi pañqawu: Ima qa-Jew-sinom hihta hom'o'ye', puma nukpanhihikwsimuy amumi put hom'o'yañwu,

qa God aw'i. Noqw uma nukpanhihikwsimuy amumum hintsatskaniqat nu qa nāwakna. ²¹ Soon uma Tutuyqawhqat kuyapkuyiyat nukpanhihikwsimuy kuyapkuyiyamuy enañ hihikwyani. Soon uma Tutuyqawhqat tunōsvoñayat nukpanhihikwsimuy tunōsvoñayamuy enañ nōnovani. ²² Ya sen itam Tutuyqawhqat puvuhtsemoqnayani? Ya sen itam put epnihqe ö'qaltu? ²³ Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nīkañw pay qa sohsoy nukñwa. Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nīkañw pay qa sohsoy hakiy öqalañwu. ²⁴ Qa hak hapi nēnem-sa hihta öviy tunatyawtat, ayo sukw enem hihta lolmat tunatyawtani. ²⁵ Uma huhyankiva hihta huhyaniwhqat nōnovani, nen umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañw qa pas hihta tūviñlalwani. ²⁶ Pi tūwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁷ Kurs qatuptsiwni'yunqamuy amuñaqw haqawa umuy tūtsamhq, uma ámumyaniqey unañwtote', himu umutpip poñahtiwhqat uma nōnovamantani, qa tūviñlalwakahkañw umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañwo. ²⁸ Nīkañw ason kurs haqawa put nāp yukit aw noiwhqat umumi kitaqw, pay uma qa añqw nōnösamantani, umuy āawanaqat kaptsi'totaniqe öviy'o, put unañwpeq sunvotiyat tunatyawkahkañwo. Pi tūwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁹ Nu uh'unañwpeq uhsunvotiy qa kitat, ayam sukwat unañwpeq sunvotiyat nu kita. Noqw hak ka inumi pañqawni: Pi nu qenive wunukañw

hihta tūmoytaqw, ya hinoqw ayam suka pas nāp unañwpeq sunvotiy ahpiy nuy ōvelantani? ³⁰ Pi nu put ep God aw hahlayhtit, put añqw nōsñwu. Noqw ya hinhtiqw ōviy nu put ep hahlayhtiqw ayam suhka pas nāt piw put ep inumiq qalomáhiñqawni? kítani. ³¹ Ka pi panta. Nikañw um as God tayawniwniqat ōviy sohsok hintsakmantani, sen um tūmoytani, sen um hikwni, sen pay nāp hihta hintsakni. ³² Uma qa hakiy unañwmoknayani, imuy Jew-sinmuyu, pu pay qa-Jew-sinmuyu, pu imuy God aw tōnawtaqamuyu. ³³ Nu tuwat sohsokmuy hihta añ ahsupoq unañwve mamavisqe qa nēñem hihta tunatyawtat, as kaysiwhqamuy hihta akw moñwvasye' ayo nōñakniqat ōviy amuñem tunatyawta.

11

¹ Uma inumi nanawinyani; pi nu piw Christ aw nanawini.

Covering the Head in Worship

² Pas nu umumi hahlayhti itupkomu, ispi uma sohsok hihta añ nuy u'ni'yuñq'o. Pu nu umumi hin tutaptaqw uma añ ahsupoq pan hinwisa. ³ Noqw it hapi uma navoti'yuñwniqat nu nāwakna: Christ hapi sohsokmuy tahtaqtuy qötöam'iwtaqat anta; pu tāqa nōmay qötöat'iwtaqat anta; noqw pu God hapi Christ qötöyat anta. ⁴ Haqam tāqa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God eñem yuaataqa hapi qötöy qahihtalawñwu. ⁵ Pu haqam wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God eñem yuaataqa hapi qötöy qahihtalawñwu; soñawnen pi pam āriwtañwunihqee. ⁶ Pay pi

wuhti qa nākwapte' piw āriwtani. Pu kurs wuhti āriwte', sen sipniwe', put hahmane', turs pam piw nākwaptani. ⁷ Noqw pay as soon tāqa nākwaptamantani, pi pam God an yukiwkañw pu put pihniatnihqee. Pu wuhti hapi tāqat pihniata. ⁸ Pi tāqa qa wuhtit añqw yukiwta; pi wuhti tāqat añqw yukilti. ⁹ Piw tāqa qa wuhtit enem yukilti; pi wuhti tāqat enem yukilti. ¹⁰ Yantaqw hapi ōviy wuhti soon qa nākwaptamantani, hakiy put aw moñwtaviwhqat mātaktaniqee, hoñvia'yatuy tunatyawkañwo. ¹¹ Nikañw Tutuyqawhqa pan yukuqw, pay qa hak tāqa wuhtit qa ahpiy qátuni; piw qa hak wuhti tāqat qa ahpiy qátuni. ¹² Wuhti tāqat añqw aniwhtiqw, pay ōviy piw pan tāqa wuhtit ahpiy aniwhti. Nikañw pay hapi sohsoyam God ahpiy aniwhtoti. ¹³ Kurs aw nāp wūwayaa. Ya wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaniqw pay lomahinta? ¹⁴ Ya tāqa hin hintañwuniqw pam pantaqa umuy qa tutuqayna, haqam tāqa wupaañay'taqw pam put enem haman'ewayniñwuniqata? ¹⁵ Nāwuspi wuhti wupaañay'taqw pam put pihniatniñwu. Pi put hōmiat put aqw nākwaptaniqat ōviy pam put aw noiwta. ¹⁶ Noqw pay pi kurs hak it ep hiñqawlawniqey antaniqw pay hapi itam God aw tōnawtaqam qa pan tuwi'yuiñwa.

The Lord's Supper

¹⁷ Nu pu' hapi lavayhtiniqe umuy qa tayawnani. Uma soq tsovalte' qa nukñwat ōviyyat, soq nankiwakw ōviyyañwu. ¹⁸ Meh, i' mohti'ma: Yaw uma sūvo tsovaltiqw haqawat nātsikiwtañwuqat

nu navota. Nihqe pay nu pēp pas tuptsiswa, ¹⁹ Ispi pay kurs hin haqawat umuñaqw qa sutskeyaq'ō. Noqw put pantaqat ahpiy ima añ hakim pas qaatsat hinyuñqam umuhpe mātaktotini. ²⁰ Noqw ōviy ason uma sūmi tsovalte', uma qa pas pas antsa Tutuyqawhqat tunōsvoñayat nōnōsañwu. ²¹ Oviy pi umuy nōnovaqw, himuwa qa sōwu maqaptsi'tat, pay nāp nōvay tūmoytañwu. Noqw suhka tsōnmokiwtaw, haqawa honaqkuyit akw hōnaq'iwtañwu. ²² Soh! Ya uma ñasta ki'yuñwa? Pep hapi as uma nōnovakañw hīhikwyani. Hal ya uma God aw tōnawtaqamuy qahihtatote', ñasta nōvay'yuñqamuy hamantoyñayani? Ya nu umumi hiñqawni? Ya nu it ep umuy tayawnani? Sóoni. ²³ Pi Tutuyqawhqa hapi inumi it posnaqw, nu tuwat umumi put mātavi: Ura Tutuyqawhqa Jesus put tōkilat ep momñwituy amumi mātaviwniqe pōlavikit kwusu; ²⁴ Nihqe put ep kwakwhatat, put yōhat, pañqawu: Huvam it ōmahtotat, nōnōsaa. I' hapi itoko umuñem yōñoyhtiwa. Uma nuy u'ni'yuñwniqe ōviy it yantsak-wisni. ²⁵ Pu pumuy nōnōsaqw, pam pay án piw kuyapkuyit kwusut pañqawu: I' kuyapkuyi hapi iuñway ahpiy puhuvasiwni. Yan hapi uma hinwisni. Uma añsakis put añqw hikwye', nuy u'nayamantani. ²⁶ Pi uma añsakis it pōlavikit añqw nōnōsakañw, pu it kuyapkuyit añqw hikwye', uma Tutuyqawhqat mokiwyat tuawi'yuñwmantani, hisat pītuniqat pahsavoo. ²⁷ Paniqw ōviy hak qa tunatyawkañw, it pōlavikit añqw nōsqa, pu Tutuyqawhqat kuyapkuyiyat añqw hikwqa Tutuyqawhqat tokoyat-nikañw pu uñwáyat ep qaanhtimantani. ²⁸ Oviy

hak namivupre', pankañw put pölavikit añqw nös mantani, pu kuyapkuyit añqw hikw mantani. 29 Taq qa tunatyawkañw nösqa, pu hikwqa nawus tūviw mantani, Tutuyqawhqat tokoyat qa mātsi'tañwunihqee. 30 Pi yantaqw öviy kaysiwhqam umuñaqw qaöqáwi'yunwa, pu öpuiwyunwa, pu kaysiwhqam pay soa. 31 Pi itam namivupriwise', pay soon hin yukuniwyani. 32 Taq Tutuyqawhqa itamumi pohte', itamuy ökwhañwu; taq ka itam yep qatsit ep hinwisqamuy amumum tūviwyani. 33 Yanta itupkomu, öviy uma nōnovanik tsovalte', hāk nānuhtayyuñwmantani. 34 Ason pi kurs haqawa tsōnmokiwte', pay kiy ep nös mantani. Noqw uma qa tūviwyaniqey öviy tsovalt mantani. Pu ason nu hisat pite', hin hintaniqat umumi tutaptani.

12

Spiritual Gifts

1 Noqw uma kuwahtiput Hikwsit ahpiynihqat navoti'yunw niqat nu nāwakna. 2 Pay pi uma navoti'yunwa, ura pay uma nāt qatuptsiwni'yunqe añ hihtuy nāp yukit qayuaatotaqamuy amuhpa' hinnumya, haqe' umuh'unañway qatsqat pañ'a. 3 Noqw öviy nu umuy māmatsnani, soon hapi hak God Hikwsiyat ahpiy yuaatakañw Jesus qalomáyukiwtaqat pañqawni. Pu soon hak Jesus Tutuyqawhqatnihqat pañqawni, hal pas Qahováriwtaqat Hikwsit ahpiynen-saa. 4 Qahováriwtaqa Hikwsi hīhihta kuwahtiput tūhuytañwu; nīkañw pam pas sūkaa. 5 Pu itam nanāp tumalat makiwyaqe, sūkw Tutuyqawhqat

eñem tumalay'yuñwa. ⁶ Itam nanāp hin makiwyaqey pan hihta hintsatskañwu. Noqw pay God itamuhpa', itahhintsakpiy sohsok akw nāp tunatyay tumalay'ta. ⁷ Pi sohsoyam Hikwsit makiwyaqw, pam amuhpe namtaknañwu. Noqw put ahpiy itam sohsoyam moñwvastotini. ⁸ Pi Hikwsi wuwanlavayit sukwat aw nóañwu; pu pay pam Hikwsi piw súannavotit lavayit sukwat aw nóañwu. ⁹ Pu pay pam Hikwsi piw qapēvewnit sukwat aw nóañwu; pu pay pam Hikwsi piw sukwat aw tūqalapsintaniqey öqalat nóañwu. ¹⁰ Noqw sūka kātutmalat hintsaki; piw sūka God eñem yuaata; piw sūka hīhihtuy hikwsimuy māmatsñwu; piw sūka õñaqw lavayit yuaata; piw sūka õñaqw lavayit namtöknañwu. ¹¹ Noqw hapi pay pam Hikwsi ïit sohsok hintsaki; hakiy aw hihtawat nóanik panhtiñwu.

One Body with Many Parts

¹² Pay as pi hakiy tokoat sūkanikañw wūhaq a'wiway'taqw, pu put tokoyat añ sohsoy a'wisa wūhaqnikañw pay sūka tókoniñwu. Noqw Christ hapi pan hinta. ¹³ Pi itam sohsoyam sūkw Hikwsit ahpiy tuvoylatotiqe, soñawnen sūka tókoniwhtoti, sen itam Jew-sínomu, sen qa-Jew-sínomu, sen núantutuwiktu, sen qa tūtuwiktu. Pi itam sohsoyam sūkw Hikwsit makiwya. ¹⁴ Pi hakiy tokoat qa sūkw awiwaniñwu. Pam hapi wūhaq'a. ¹⁵ Noqw öviy kurs hakiy kuk'at sen kítani: Nu qa māatnihqe öviy pay nu tokot qa añqwvi, kite', ya pam pay paniqw tokot qa añqwvini? ¹⁶ Pu kurs hakiy naqvuat sen kítani: Nu qa pōsiatnihqe öviy nu

tokot qa ańqwwi, kite', ya pam pay paniqw tokot qa ańqwwini? ¹⁷ Kurs as hakiy tokoat sohsoy pōsiniqw hak hin navotmantani? Pu kurs pam sohsoy naqvusaniqw hak hin hihta hovaikmantani? ¹⁸ Noqw pay pi God hin aw wūwaqey pan hakiy tokoyat ań a'wiwayat yukuhtańwu. ¹⁹ Noqw kurs as puma pay sohsoy sūka awiwasaniqw ya hakiy tokoat háqamni? ²⁰ Nikańw pay hapi hak wūhaq a'wiway'kańw pay sūka tokoy'tańwu. ²¹ Noqw ōviy soon hakiy pōsiat māyat aw pańqawni: Nu uń qa haqni'ta, kítani. Pu piw soon qōtōat kukyat aw pańqawni: Nu uń qa haqni'ta, kítani. ²² Qae, pi hakiy tokoyat ań himu suhpan pay ōwihinyuńqa pas soon qe'yańwu. ²³ Pi hakiy tokoyat ań hahqe' itamuyniqw pay hin'ewakwyaqat itamuy pumuy pas kaptsi'yuńńwu; pu itamuhpa' qason'iwyaqat itam pās tunatyawkahkańw yuwsinaya. ²⁴ Itamhpa' sóniwyaqa pi pay qa hihta haqni'yuńwa. Pi God hakiy tokoyat namikwaptaqe ań haqe' hihta qa pasiwyuńqat aw pas pavan unañwtavi, ²⁵ Hakiy tokoyat ep qa haqam nehpewi hintaqat ōviy'o; noqw ań a'wiwa nāmi unañwtavi'yuńwni. ²⁶ Noqw kurs himuwa awiwa nātuhotaqw, sohsoyam a'wiwat put amum nātuhototańwu. Pu kurs sūka awiwa kaptsiwhq, sohsoyam a'wiwat put amum hahlayyańwu. ²⁷ Noqw uma hapi sumiyankańw Christ tokoyat anyuńwa; nihqe nanāp ań a'wiwatu. ²⁸ Noqw God hapi Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe haqawatuy hihta ań oyahta, imuy ayaiwyuńqamuy mohtii, amúńk pu' put eńem yuaatotaqamuyu, amúńk pu' tūtutuqaynayaqamuyu,

atsve pu' kātatayhpit hintsatskaqamuyu, pep pu' tūqalapsintotaqamuyu, pu tūvaañwantotaqamuyu, pu añ moñw'iwyuñqamuyu, pu qa supwat himuhkwa yuaatotaqamuyu. ²⁹ Ya sohsoyam ayaiwyuñwa? Ya sohsoyam God eñem yuaatota? Ya sohsoyam tūtutuqaynaya? Ya sohsoyam kātatayhpit hintsatska? ³⁰ Ya sohsoyam tūqalapsintotaniqey öqalay'yuñwa? Ya sohsoyam öñaqw lavayit yuaatota? Ya sohsoyam tuqay'a'yatu? ³¹ Nikañw pay uma pas añ núnukñwat kuwahtiput tuñlay'yuñwni. Nikañw nu it epnihqe háqe'wat pas nukñwat umuy āawnani.

13

Love

¹ Nāmahin pi as nu sinmuy, pu God hoñviaymuyatuy amún pās hópiniñw nuhtumi qa unañway'te', nu soñawnen sikasivat qalalataqat antani, sen sivavutsqat an eyoyotaqata. ² Pu nāmahin pi as nu God eñem yuaataniqey makiway'takañw, pu hīhihta āmiwtañwuqat sohsok mātsi'kañw, pu sohsok hihta navoti'tani, pu nāmahin pi as nu pas qapēvewni'kañw tuhtukwit nahlamintaniñw nuhtumi qa unañway'te', nu qahimuu. ³ Pu nāmahin pi as nu añ öokiwyaqamuy nopnaniqe öviy sohsok hihta ihimuy amumi nóaniñw, pu itokoy taqsokiwniqat aw put mātapniñw nuhtumi qa unañway'te' soon nu put akw moñwvastini. ⁴ Nami'nañwa qa its hin unañwtiñwu; hakiy pāsniñwu. Nami'nañwa qa unañwtuyvañwu. Nami'nañwa qa kwiviyuaatañwu; pu qa nātsotskanañwu. ⁵ Hakiy qa hintsañwu; qa

nēnem hihta tunatyawtañwu; pu qa suy'tsiptiñwu; qalomáhintsaniwe' put ep qa hin unañwtiñwu; ⁶ Qaantsatskiwhqat ep qa hahlayhtiñwu; nikañw súantsatskiwhqat ep hahlayhtiñwu. ⁷ Sohsok hihta añ nānakwhani'tañwu; sohsok hihta tuptsiwñwu; sohsok hihta ep qa nan'eknañwu; sohsok hihta añ kuytañwu. ⁸ Nami'nañwa qa haqami sohtani. Nikañw God añqw nātoniqa lavayi hapi pay yukiltini; pu himuhkwa yuaatiwhqa pay sohtini, pu i' navoti pay tūwayani. ⁹ Pi itam qa pasiwtaqat navoti'yuñwa; pu itam qa pasiwtaqat God eñem yuaatota. ¹⁰ Nikañw ason hisat himu pas pasiwtaqat pituqw, pep pu' himu pay qa pasiwtaqa ayo yukiltini. ¹¹ Ura nu tsāynihqe tsakoyuaatañwu; nu tsākw an hihta māmatsñwu, pu nu tsakowuwni'tañwu. Nit nu tāqatiqe pep pu' nu hihta tsakoe'wakw ayo yuku. ¹² Pay itam pi nāt pu' soñawnen panaptsat akw qa suyan nāviptsani'yuñwa. Nikañw ep pu' itam pas suyan nānami yoyrikyani. Pu' hapi nu qa pasiwtaqat tuwi'ta; nikañw ason pep pu' nu pas pasiwtaqat navoti'tani, God pas pasiwtaqat inumi navoti'taqat pan'i. ¹³ Taay, noqw ōviy hapi ima pahyom pētoti-i' qapēvewni, pu unañwvahsi, pu nami'nañwa. Noqw imuy amuñaqw nami'nañwa hapi pas mohpeq'a.

14

More about Spiritual Gifts

¹ Uma nuhtumi unañway'yuñwniqey añ ö'qalyani; pu uma hihhihta kuwahtiput Hikwsit añqwnihqat tuñlay'yuñwni, tis ōviy uma God

eñem yuaatotaniqeyu. ² Pi òñaqw lavayit yuaataqa qa sinmuy amumi yuaatat, God awniñwu, pi qa hak put hihta yuaataqat mātsi'tañwuniq'ö; pi pam hihta āmiwyuñqat Hikwsit ahpiy yuaatañwu. ³ Noqw pu God eñem yuaataqa hapi sinmuy amumi yuaatañwu öqawhtotaniqat öviy'o, pu ökwhaniwyaniqata, pu suyan unañwtotiniqata. ⁴ I' òñaqw lavayit yuaataqa pi nāöqawhtotoynañwu. Noqw pu God eñem yuaataqa God aw tōnawtaqamuy öqawhtotoynañwu. ⁵ Is as uma sohsoyam òñaqw lavayit yuaatotani, tis öviy God eñem yuaatotani; ispi God eñem yuaataqa òñaqw lavayit yuaataqat epnihqe pas pávaniq'ö, hal pas òñaqw yuaataqa hihta lavayhti qey namtöminta-saa; noqw Jesus aw tōnawtaqam öqawhtotani. ⁶ Noqw taay itupkomu, kurs nu umumi pitut òñaqw lavayit-sa yuaate', ya nu hin umuy moñwvastapnani? Kurs nu God añqw hihta navotqey qa umumi yuaate', piw umuy qa hihta navotne', piw God lavayiyat umumi qa yuaate', piw umuy qa hihta tutuqaynaqw, ya uma hin ilavayiy akw moñwvastotini? ⁷ Híkispi lēna qa taytaqa soon qa suyan töqtini, sen pas lēna, sen sivatonlena. Taq sen hak lēlent hihta qa suyan töqtapnaqw, ya hak hihta lēlenqat māmatsni? ⁸ Pi tötöqpi qa suan töqtiqw, ya hak kipokyuwsini? ⁹ Noqw pay hapi pan piw umuhpe hinta. Pas uma umuhleñiy akw lavayit susmataqnihqat qa yuaaykuyaqw, ya hak umuy pep hiñqaqwaqat māmatsni? Uma pi haktonsa yuaatotani. ¹⁰ Pay as pi soon tūwaqatsit ep hīhihtuy qa nānan'ik lavayi'yuñwa. Noqw qa himuwa

qa hihta tuawi'ta. ¹¹ Noq̄w ōviy nu yuaataqat lavayiyat qa tūqayte' putniq̄w pay nu himusinoni; noq̄w i' yuaataqa pay nuyniq̄w himusinoni. ¹² Noq̄w pay hapi piw umuhpe panta, pi uma Hikwsit ahpiy kuwahtiput pas nānawakna. Oviy uma Jesus aw tōnawtaqamuy ōqawhtoynayaniqey ōviy pas ō'qalyani. ¹³ Noq̄w ōviy i' hak ōñaq̄w lavayit yuaataqa put namtōmintamantaniqey ōviy tūviñlawni. ¹⁴ Pi nu ōñaq̄w lavayit akw God aw nāwaknaq̄w, pas as pi ihikwsi nāwaknani, noq̄w iwuwni qa hihta apiiwtani. ¹⁵ Taay, noq̄w pep hintani? Nu ihikwsiy ahpiy nāwaknani, pu piw iwuwniy ahpiy'o; nu ihikwsiy ahpiy tawlawni, pu piw iwuwniy ahpiy'o. ¹⁶ As qa pantaniq̄w, um uhhikwsiy akw hihta ep hahlayhtiḡw ya i' qa mātsi'taqa hin Antsaa, kitani, ispi pam uñ hiñqawhqat qa mātsi'taqee. ¹⁷ Pay as pi um ka suan hihta ep hahlayhtiñwu; noq̄w mi'wa qa put akw ōqawhtañwu. ¹⁸ Pas nu Inay God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu sohsokmuy umuhpenihqe pas pavan ōñaq̄w lavayit yuaata. ¹⁹ Nikañw pay nu tuwat Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe panis híkiyom lavayit iwuwniy ahpiy lavayhtiniqey nāwakna; nen nu hakimuy hihta tutuqaynani; nen qa haktonsa pakwút-sikip sōmorit ōñaq̄w lavayit yuaaykuni. ²⁰ Itupkomu, uma qa tsakowuwni'yuñwni; nikañw qalomátunatyat awwat titipostuy amunyuñwni; nikañw uma añ pās pasiwyuñqamuy amún wuwni'yuñwni. ²¹ Pi tutavot añ yan pey'ta: Nu alōñōt lavayi'yuñqamuy lavayiyamuy-nikañw pu a'lōñtuy moayamuy ahpiy imuy sinmuy amumi yuaaykuni. Noq̄w

nāmahin pi nu as panhtiniqw soon puma inumi tūqayyuñwni, kita Tutuyqawhqa. ²² Noqw ōviy ōñaqw lavayi pay hapi qatuptsiwni'yuñqamuy amumi hihta tuawi'ta, ima tuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amumii; nikañw God añqw lavayi qatuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amuñem-nit, imuy añ tuptsiwni'yuñqamuy amuñemi. ²³ Noqw ōviy kurs uma Jesus aw tōnawtaqam haqam sūvo tsovaltiqw, uma sohsoyam ōñaqw lavayit yuaatotaqw, pu hakim qatūqayyuñqam, sen qatuptsiwni'yuñqam pañso yuñe', ya puma umuy hōñaq'iwyuñqat qa pañqaqwani? ²⁴ Noqw kurs uma sohsoyam God lavayiyat yuaatotaqw, hak qatuptsiwni'taqa, sen qatūqaytaqa pañso pake', sohsokmuy umuhpiy sóontsaniwni, pu sohsokmuy umuhpiy aw pohtiwni. ²⁵ Noqw pantaqat ahpiy put unañwpeq himu tupkiwyuñqa mātaktini; noqw ōviy pam yōkoltit, God pas hihtate', put pas antsa umuhpenihqat tūawvani.

Order in the Church

²⁶ Taay, noqw hintani itupkomu? Pi uma sūvo tsovalte', uma añ nanāp hihta tāwi'yuññwu, hihta tutuqaynayañwu; ōñaqw lavayit yuaatotañwu; God añqw hihta navoti'yuñqey yuaatotañwu; ōñaqw lavayit tuqay'ayhtotiñwu. Hakimuy ōqawhtotoynayaniqey ōviy uma sohsoq hihta hintsatskamantani. ²⁷ Kurs haqawat ōñaqw lavayit yuaaykuyaniqw, pay lōyōmmantani, sen pahyomyamantani, pay pahsa'mantani; pu puma nānañk qeni'yuñwmantani; noqw suhka lavayiyamuy namtōmintani. ²⁸ Nikañw kurs pay qa hak hakiy lavayiyat namtōmintaniqw, pay

pam hāk tsovawtaqamuy ep qa hiñqawlawht, nāmi yuaatamantani, pu God aw'i. ²⁹ Pay God eñem yuaatotaqam löyöm, sen pahyom-haqam yuaaykuyamantani; noq̄w mímawat lavaiyamuy aw wūwantotamantani. ³⁰ Ason kurs aqlap qátuhqat aw himu mātaktiqw, pay mohti yuaataqa hāk qa hiñqawlawmantani. ³¹ Pay ason uma soon qa sohsoyam nānañk God lavaiyat yuaaykuyamantani; noq̄w sohsoyam tutuqayyani; nen sohsoyam ökwaniwyuñwni. ³² Noq̄w God lavay'aymat nāp hikwsiy aw tuyqawi'yuñwa. ³³ Pi God nānaphin qatsit qa yuki'tat, uyiwawqatsit tumalay'ta. Pas añ ahsupoq God sinomat tsovawtaqe hin hintsatskaq̄w, ³⁴ Pan hapi hakim tsovawtaqw momoyam as qa hiñqaq̄wamantani, taq puma yuaatotaniqey ep qa qeni'yuñwa. Puma maqaptsiy hinyuñwni. Ura tutavo pan yuaata. ³⁵ Pu ason pi puma hihta tutuqayyaniqey nānawakne', kiy añ puwsuñwmuy put tūviñtotamantani. Taq momoyam haqam tsovawtaqat ep yuaaykuyaniqw pam pumuy amuñem haman'eway'o. ³⁶ Ya God lavaiyat umuhpiy aniwhti? Hal ya pay pas pam umumi-sa pitu? ³⁷ Hak tāqa God lavay'ayaatnihqey namiuwante', sen Hikwsit añ hinmaqey namiuwante', it aw nakwhani-nu umumi hihta pentaqw pam Tutuyqawh̄qat tutavoata. ³⁸ Pu ason kurs hak haqam it qa tuway'te', tatam pi pam qa nātuwiwtani. ³⁹ Yanta itupkomu, noq̄w öviy uma God lavaiyat yuaatotaniqey pas tuñlay'yuñwni; pu uma hakiy öñaq̄w lavayit yuaataniqat qa

mēwantotani. ⁴⁰ Pay sohsoy himu pās unañwat, qa nānaphin yukiwmantani.

15

The Resurrection of Christ

¹ Taay itupkomu, ura nu hapi lomatuwit umuy yuaaykuqey umuy u'nana. Put hapi uma kwusuya; pu uma put ep hōñi. ² Pu uma hapi piw put akw ayo nōña, kurs uma nuy hihta umumi yuaaykuqat u'ni'yuñwee, hal kurs uma paysoq tuptsiwye'-saa. ³ Pi nu pay piw hihta kwúsuhqey ura put umumi mohti mātavi, i' Christ hin pey'taqat itahqaanhtipuy ep mokqata. ⁴ Pu ura pam hin pey'taqat an tūamiwhqe pu pāyis talq ahoy tātayi. ⁵ Pu ura pam Cephas aw namtakna, nit pu pakwt lōq sihkay'taqamuy ayaiwyuñqamuy amumii. ⁶ Pantaqat atsve pu' pam tuptsiwni'yuñqamuy tsivot tsivot-sikip súnatnihqamuy amuhpe hóyokiwtaqamuy sūsnikañw amumi namtakna. Noqw pumuy amuñaqw suswuhagnihqam nāt yēse; nikañw haqawat pi pay soa. ⁷ Pantaqat atsve pu' pam James aw namtakna, nit pep pu' sohsoqmuy ayaiwyuñqamuy amumii. ⁸ Pu nuhtuñk pam inumi piw namtakna, soñawnen nāt aw qa pituqpw pay nu tihtiwhqat an'i. ⁹ Pi nu ayaiwyuñqamuy amuñaqw susqahimuu. Soon pi as nu yan'ewaynīkañw ayaiwtaqey pan tūnwantiwni; pi nu God aw tōnawtaqamuy okiwsana. ¹⁰ Nikañw kurs nu hímunen, nu God núokwayat ahpiy pam'i. Nihqe nu qa paysoq put núokwayat makiwa; pi nu pumuy sohsoqmuy amuhpenihqe

pas pavan maqsonta, nikañw pay qa nūu, pi God núokwaat inumum tumalay'ta. ¹¹ Noqw itam yan yuaatota, sen púmaa, sen nūu. Noqw õviy uma yan tūtuptsiwa.

Our Resurrection

¹² Taay, noqw kurs itam Christ mokiwuy añqw ahoy tātayhqat yuaatotaqw, ya hintaqw õviy umuñaqw haqawat so'pum soon ahoy tātayyaniqat pañqaqwa? ¹³ Pi kurs so'pum pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat kurs Christ pay qa ahoy tātayi. ¹⁴ Noqw kurs Christ pay qa ahoy tātayhq, pep pu' itam haktonsa yuaatota; noqw piw uma kurs haktonsa aw tuptsiwni'yuñwa. ¹⁵ Noqw híkisi itam God qa súanyuaatotaqey pan núansaniwya. Oviypi pam Christ ahoy tātaynaqat pañqaqwa. Noqw pay kurs ima so'pum qa ahoy tātayyaniqw, pep pu' piw Christ qa ahoy tātayniwa. ¹⁶ Ispi kurs so'qam pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat hapi God Christ pay qa ahoy tātayna. ¹⁷ Pu kurs Christ pay qa ahoy tātayniwhq, uma haktonsa tuptsiwni'yuñwa; uma nāt umuhqaanhtipuy añ hinwisa. ¹⁸ Pu õviy piw ima Christ ep so'qam kurs pay pas súlawhti. ¹⁹ Kurs pay itam yep-sa qatsit ep Christ aw yanyuñwnik, pas hapi itam sohsokmuy sinmuy amuñaqw sus'okiwhinyuñwni. ²⁰ Noqw pi pas antsa Christ hapi mokiwuy añqw ahoy tātayi; nihqe imuy so'qamuy piw ahoy tātayniqat mahtakna. ²¹ Pi sinom sūkw sinot atsviy so'ñwu. Noqw pan hapi piw puma sūkw sinot atsviy ahoy yesvani. ²² Pi Adam añ sohsoyam só'iwmaq, pay õviy piw pan Christ añ sohsoyam mokiwuy añqw ahoy tātayyani. ²³ Nikañw nanāp qeni'yuñwni,

Christ mohtini, ańk pu' Christ hisat pituq̄w put sinomat túwatyani. ²⁴ Pep pu' so'ńwamiq̄ pituq̄w, pam Nay God aw mońwtunatyat m̄atapni, pam ahsupoq̄ mońwqeqnit ayo yúkut'a, pu sohsokmuy ań mońw'iwyuńqamuyu, pu ań öqalay'yuuńqamuyu. ²⁵ Ispi pam soon qa mońw'iwtani, pas hisat God sohsokmuy tuwqamuy ańwutaq̄w, puma put aw maqaptsi'yuuńniqat pahsavoo. ²⁶ Noq̄w nuhtuńk mokiwu, itahtuwqanihq̄a, piw súlawhtini. ²⁷ Pi God Christ pas sohsok hihta aw öqalmaqa. Nikańw pam put sohsok hihta aw öqalmaqahqey kítaq̄e, pas n̄ap qa put aw maqaptsiy qatu, öviy pi pam hapi put sohsok hihta aw öqalmaqahqee. ²⁸ Nikańw ason pam sohsok hihta ańwutaq̄w, pep pu' Tiat piw put aw maqaptsiy qátuni, it hakiy put sohsok hihta aw öqalmaqahqat aw'i. Noq̄w God hapi sohsokmuy amuhpenihq̄e suspavanni. ²⁹ Taay, noq̄w kurs as so'qam pay ahoy qa t̄atayyaniq̄w, ya ima so'qamuy amuńem kūyit akw tuvoylatotiq̄am hintsatska? Noq̄w pas piw puma hinoq̄w so'qamuy amuńem kūyit akw tuvoylatoti? ³⁰ Noq̄w hinoq̄w pas piw itam yūmosa unahintaqat yēse? ³¹ Nu Jesus Christ Itahtutuyq̄awhq̄ay ep umuy pihni'taq̄ey ahpiy umumi pas súańqawni, itupkomu, Nu n̄aq̄avo mómkoki. ³² Kurs nu Ephesus ep hakimuy i'tsivutuy popkotuy amuyuńqamuy qananahtsopkańw n̄ayawve', ya sen nu hin put akw mońwvasni, kurs so'qam pay qa ahoy t̄atayyaniq̄ö? Pay pi itam tatam n̄onovani, piw h̄ihikwyani; taq̄ itam q̄avo so'ni. ³³ Uma n̄ami qa yētotani, hak qahopit a'puńalq̄w, pam hapi hakiy qatsiyat nukńwat nukushintsanńwu. ³⁴ Uma suan hinwisniq̄ey

aw havivokalyani, nen qaanhtiput qe'yani; taq haqawat God qa tuwi'yuñwa. Nu umuy hamantoynaniqe kita.

The Resurrection Body

³⁵ Noqw haqawa soon qa pañqawni: Noqw ya so'pum hin hinkahkañw tātayyani? Puma hihta tokoy'kahkañw ökini? ³⁶ Um hak qa wuwni'taqa, pi um hihta uyhq pu pam mokq, pu put añqw uyiwhqa wúnwiwmañwu. ³⁷ Pi um hihta üye' hintaqtat tokoy'taniqtat qa pantaqtat uyñwu. Um pay sivosiyat uyñwu, sen söhövosita, sen himuvoshumita. ³⁸ Noqw ason God put hintaniqtat nāwakne' pan put tokotoynañwu. Pu sohsok hihta sivosiyat hintaqtat tokoy'taniqtat pam eñem yúkuñwu. ³⁹ Sohsok sikwi qa sunyuñwa. Sinom pas nāp sikwi'yuñwa; pu hihtu popkot piw pas nāp sikwi'yuñwa; pu pāvakiwht piw pas nāp sikwi'yuñwa; pu masay'yuñqam piw pas nāp sikwi'yuñwa. ⁴⁰ Pu öveqatsit ep yesqam piw nāp tokoy'yuñwa, pu tūwaqatsit ep yesqam nāp tokoy'yuñwa. Öveqatsit ep yesqam nāp lomavitsañway'yuñwa; pu tūwaqatsit ep yesqam piw sukw lomavitsañway'yuñwa. ⁴¹ Tāwa pas nāp tālawñway'tañwu; pu müyaw piw pas nāp tālawñway'tañwu; pu sötu piw pas nāp tālawñway'yuñwu. Noqw qa sohsoy sötu sun tālawñway'yuñwu. ⁴² Noqw pan hapi i' hak makt ahoy tātayhqa hintañwu. Pam as hovariwkañw āmiwht, qahováriwkañw ahoy tātayni. ⁴³ Pam as hin'eway āmiwht, lolmat pitsañway'kañw tātayni; pam qaöqálay'kañw āmiwht, a'nö öqalay'kañw tātayni. ⁴⁴ Pam yep qatsit añqw tokoy'kañw āmiwht,

Hikwsit añqw tokoy'kañw tātayni. Itam pu' yep qatsit añqw tokot pasiwyuñwa. Noqw pep pu' itam pas antsa Hikwsit añqw tokot pasiwyuñwni. ⁴⁵ Oviy pi ura yan pey'ta: I' Adam mohti'maqa tātayñwuqey pan yukiwta, yan'i. Noqw pay i' Adam nuhtuñknihqqa hikwsi hakiy tātaynaniqey pan yukiwta. ⁴⁶ Nikañw Hikwsit añqwnihqqa qa mohtii, pi yep qatsit añqwnihqqa; pu Hikwsit añqwnihqqa pay ason añkti. ⁴⁷ I' mohti sino tutskwat añqw yukilti; nihqe pam yep qatsit tunatyawta. Noqw añknihqqa sino hapi Tutuyqawhqqa, òveqatsit añq'ò. ⁴⁸ Pay pi tutskwat añqw yukiwtaqa hin hintaqw ima tutskwat añqw yukiwyuñqam hapi pay piw panyuñwa; pu òveqatsit añqwnihqqa hin hintaqw pay òviy hapi òveqatsit añqwayaqam piw panyuñwa. ⁴⁹ Noqw pay pi itam tutskwat añqw yukiwtaqat an yukiwyuñqey pan hapi òviy itam piw òveqatsit añqwnihqat an yukiwyuñwni. ⁵⁰ Noqw it nu pañqawni itupkomu: Pas kurs hin hak tokoy'kañw piw uñwáy'kañw God moñwtunatyayat himuy'vani; piw pas soon hak hovariwkañw qatsit qahováriwtaqat himuy'vani. ⁵¹ Meh, nu hihta tupkiwtañwuqat umuy āawnani. Itam qa sohsoyam so'ni; nīkañw itam sohsoyam alöntotini. ⁵² Nāt yankahkañwo, hakiy pōsiyat uhpukqat pan halayvita, nuhtuñk tötöqpít tötqi'ò. Pi tötöqpi tötqi'w, pu so'pum qahinkahkañw ahoy tātayyani, noqw itam alöntotini. ⁵³ Pi itam itahtokoy sakwítinwuqat hihta pas qa sakwítinwuqat enañ nāhoyñwayani; pu mokñwuqat hihta pas qa mokñwuqat énañ'a. ⁵⁴ Noqw òviy i' sakwítinwuqa pas qa sakwítinwuqat yuwsiqw, pu i' pay

mokñwuqa pas qa mokñwuqat yuwsiqw, pahsat pu i' yan lavayi pey'taqa aw antsaniwni: Mokiwu ánwutiwhqe súlawhti. ⁵⁵ Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy ánwutani? Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy múani, yan'i. ⁵⁶ Pi qaanhtipu hapi mokiwuy hōyat antañwu. Noqw hin hinwisniqa tutavo hapi qaanhtiput öqaltoynañwu. ⁵⁷ Noqw pay kwakwhat pi God Itahtutuyqawhqay Jesus Christ añ itam hihta añ kūyuñwniqat pan yuki'ta. ⁵⁸ Yanta aw iunañwam itupkomu, öviy uma hūrs hoñni; pas qa wayayatotani; sutsep Tutuyqawhqat añ qaöwihinyuñwni; pi uma qa paysoq Tutuyqawhqat enem tumalay'yuñqey navoti'yuñwa.

16

The Offering for Fellow Believers

¹ Pu' imuy God sinomuyatuy amuñem himu oyiwniqat nu pañqawni. Pay nu Galatiat ep Jesus aw tōnawtaqamuy amumi hin tutaptaqw uma piw panhtotini. ² Ason Sundayt aw pituqw, uma añ nanāp hihta ayo warantotamantani, God hakiy hin hihta tuwanaqat pan'i. Noqw nuy pituqw uma hihta qa sumiooyyani. ³ Noqw uma umuhtutuvēniy akw hakimuy hu'wanayaqw, ason nu pite' pumuy ayatani; noqw puma umuhkuwahtipuy Jerusalem aqw kiwisni. ⁴ Pu ason kurs nuy aqwniqw, pam lomahintaniqw puma inumumyani.

Paul's Plans

⁵ Noqw nu hapi Macedoniat añnen umumini, pi nu Macedoniat añni. ⁶ Noqw sen nu umumum huruhtini, hikis sen nu umumum tōmōlani; nen nu haqamininiqw uma nuy hihta akw paañwayani.

7 Nikañw nu pu' yañ haqami hoytaqe pay hāk umumi qa yórikni, nikañw pay hisnen nu umumum hihsavo huruhtini, kurs Tutuyqawhqa nuy nakwhanaq'ö. 8 Nikañw nu hapi Pentecost aw pahsavo Ephesus ep qátuni. 9 Pi nu pas pavan öqalat tumaltaniqw, put aw inuñem wuhkoew hötsílti; noqw ehpewi hintsatskaqam wūhaqya. 10 Pu ason kurs Timotheus umumiq pituqw, uma tunatyaltotiqw, pam qañutsúwkañw umumum qátuni, taq pam inún it Tutuyqawhqaqat tumalayats hintsaki. 11 Oviy hapi qa hak put pēvewnani, uma qa panyuñwt, put hahlayhqaqat umuhpiy hōnayaqw, pam peqw inumini, taq nu put enañ añ tuptsiwni'yuñqamuy nuhtayta. 12 Pu i'wa itahtupko Apollos pay as pas añ tuptsiwni'yuñqamuy amumum umumiqniqat nu aw ö'qala. Noqw pay nāt pam qa pu'haqam umuminiqey nāwakna; nikañw pay ason pam hisat enem lomahintaniqw soon qa umumini.

Final Words

13 Uma qa nāunay'yuñwni; qapēvewnit ep hūrs hoñni; pas tahtaqtñihqey pan hinyuñwni; a'nö ö'qaltñi. 14 Uma nānami unañway'kahkañw, sohsok hihta hintsatskani. 15 Noqw uma Stephanas ep kīvituy navoti'yuñqw puma Achaiat ep mohti tuptsiwya, nihqe puma God sinomuyatuy tumalay'yuñwniqey aw nānoi'yuñwa. 16 Noqw öviy nu umumi naokiway'tani: Uma hakimuy pan hinyuñqamuy amumi tūqayyuñwni, pu sohsokmuy itamuy hintsatskaqamuy amumii, pu itamum tumalay'yuñqamuy amumii. 17 Pas nu it Stephanus, pu Fortunatus, pu Achaicus pumuy

ökiqw hahlayhti, puma umuy kurs hinyaniqat ep aw antsatsnaqw öviy'o. ¹⁸ Pas pi puma nuy suyan unañwtoynaya, pu úmuyu; öviy uma añ panyuñqamuy pan tuway'yuñwni. ¹⁹ Ima Asiat ep hāhaqe' Jesus aw tōnawtaqam umuy öqalaya; Aquila Priscillat amum umuy Tutuyqawhqat añ a'nö öqala, kīyamuy ep tsovawtaqamuy amumuma. ²⁰ Sohsoyam tuptsiwni'yuñqam umuy öqalaya. Uma nānatupkomnihqey pan na'qalantotani. ²¹ Nu' Paul hapi it yan öqalnit pas nāp imay akw penta. ²² Tutuyqawhqat Jesus Christ aw qa unañway'taqa hapi pas pay ayo tūviwmantani. Itahtutuyqawhqa hapi nāt pītuni. ²³ Nam Itahtutuyqawhqay Jesus Christ núokwaat umumi pitsíwtaa. ²⁴ Nu Christ Jesus añ umumi pas unañway'ta. Nam antaa.

God Lavaiyat An Puhuvasiwni New Testament in Hopi (US:hop:Hopi)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hopi

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hopi [hop], USA

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hopi

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f1558f03-6e18-5edf-b292-77ef05524aff